

DÜNDEN BUGÜNE TÜRK HİJYEN VE DENEYSEL BİYOLOJİ DERGİSİ

68 Yıllık Maraton

Ayşe PEKER ÖZKAN, Saime ŞAHİNÖZ, Hüseyin GÖL,
Ayşegül TAYLAN ÖZKAN, Mustafa ERTEK

Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı'nın bilimsel süreli yayını olarak çıkmaktadır. Sağlık alanındaki tek araştırma-geliştirme kuruluşu olan Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı ülkede halk sağlığının korunmasına yönelik üretim, kontrol ve tanı ile ilgili temel laboratuvar hizmetlerini yürütmek; eğitim, araştırma, yayın ve danışmanlık hizmetleri vermek amacıyla 1928 yılında kurulmuştur. Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi Teşkiline Dair Kanun da kurumu "umumi ve içtimai hıfzıssıhhaya ve sair mevzulara ait konferanslar tertip etmek ve neşriyat yapmakla mükellef" kılmaktadır. Kurum Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'ni yayınlamakla bu ana görevlerinden birini yerine getirmektedir. Dergi ilk olarak; 1938 yılında, "**Türk Hıfzıssıhha ve Tecrübi Biyoloji Mecmuası**" adı ile Türkiye Cumhuriyeti Merkez Hıfzıssıhha Müessesesinin Birinci Direktörü Prof. Dr. Emil Gotschlich'in naşirliğinde yani editörlüğünde yayın hayatına başlamıştır. Yine o zamanki adıyla "Tahrir Heyeti" olan ilk yayın kurulunda; Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi İkinci Direktörü Prof. Dr. Server Kamil Tokgöz, Seroloji Şubesi Direktörü Dr. Stefan Baecher, Farmakodinami Şubesi Direktörü Prof. Dr. Paul Pulewka, Kimya Şubesi Direktörü Dr. Eduart Scheller ve Bakteriyoloji Şubesi Muavini Doç. Dr. Vefik Vassaf Akan yer almıştır.

Prof. Dr. Emil Gotschlich

Prof. Dr. Server Kamil Tokgöz

Doç. Dr. Vefik Vassaf Akan

Derginin adı 1945 yılında **Türk İjyien ve Tecrübi Biyoloji Dergisi**, 1962 yılında da **Türk Hijyen ve Tecrübi Biyoloji Dergisi** olarak değiştirilmiştir. 1976 yılında son kez isim değişikliğine

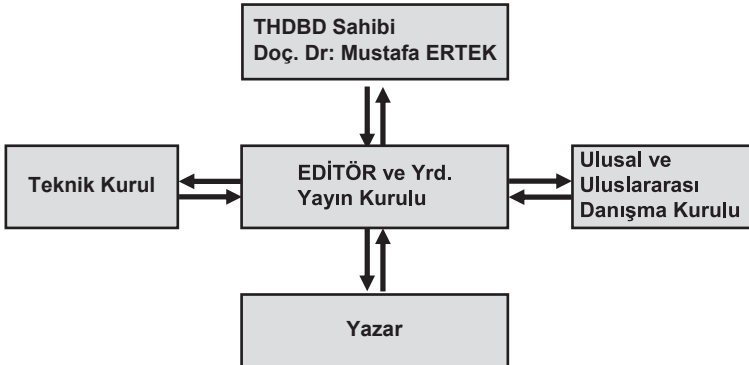
Ayşe PEKER ÖZKAN, Saime ŞAHİNÖZ, Hüseyin GÖL,
Ayşegül TAYLAN ÖZKAN, Mustafa ERTEK
SB Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, SB Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü
aysepekerozkan@gmail.com

uğrarak, halen kullanılmakta olan **Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi** adını almıştır. Hakemli bir dergi olan Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nde mikrobiyoloji-klinik mikrobiyoloji, farmakoloji, toksikoloji, biyokimya-klinik biyokimya, gıda güvenliği, çevre sağlığı, halk sağlığı ve tıbbi biyoloji alanlarında gerçekleştirilen özgün araştırmalara, olgu sunumlarına ve derlemelere yer verilmektedir.

Dergiye daha önce başka yerde yayımlanmamış ve yayımlanmak üzere başka bir dergide inceleme aşamasında olmayan makaleler kabul edilmektedir. Dergi Yayın Kurulu ve Bilimsel Danışma Kurulu tarafından uygun görülen yazılar, konu ile ilgili Bilimsel Danışma Kurulu Üyelerinin görüşleri doğrultusunda gerekli görülen düzeltme ve kısaltmalar yapılarak yayımlanmaktadır.

Dizgisi ve dağıtımı kurum tarafından yapılan dergi, Sağlık Bakanlığı Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü matbaasında basılmaktadır. Halihazırda 800 adet basılan derginin her sayısı yazarlara, danışma kurulu üyelerine, üniversitelere, devlet hastaneleri ile Pastör Enstitüsü (Institut Pasteur), Halk Sağlığı Dernekleri Dünya Federasyonu (World Federation of Public Health Associations), Dünya Sağlık Örgütü Kütüphanesi (World Health Organisation Library) gibi uluslararası merkezlere dağıtılmaktadır.

1979 yılına kadar PubMed başta olmak üzere çeşitli uluslararası tıp dizinlerinde yer almış olan Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 2003 yılında 60. cilt, 3. sayısından sonra yayın hayatına ara vermiştir. 2006 yılında Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı adına derginin sahibi olan Kurum Başkanı Doç. Dr. Mustafa Ertek ve Editör Ayşegül Taylan Özkan başkanlığında yayın kurulu ve teknik kurul yenilenmiştir. Yenilenen yönetim anlayışıyla, Dergi Sahibi, Yayın ve Teknik Kurul üyelerinden oluşan bir Genel Kurul yapısı kurulmuş ve kararların demokratik yolla ve oy çokluğu ile alınması felsefesi benimsenmiştir. Derginin yapısal şeması ve işleyişi Şekil 1'deki gibidir. Derginin Editör Yardımcılığı görevini Canan Bayar, Serpil Turhan üstlenmiş olup; Cahit Babür, Bekir Çelebi, Arsun Esmir, Selçuk Kılıç, Nilgün Oto Geçim, Ayşe Peker Özkan ve Pınar Ünal Yayın Kurulu'nda Bölüm Editörleri olarak görev almaktadır. Teknik Kurul'da Epidemiyoloji ve İstatistik dalında Saime Şahinöz; Dil Editörleri olarak Sibel Karaca, Nesrin Karaca; Yabancı Dil Editörü olarak Sühendan Adıgüzel ve Alper Akçalı; Bilişim Koordinatörlüğü görevinde Murat Bayram; Basım-Yayın ve Dokümantasyonda Hüseyin Göl, Murat Duman, Nahit Böke; Basın ve Reklam alanındaki faaliyetlerde Ekrem Özdemir; Halkla İlişkilerde ise Zeynep Köseoğlu ve Şükran Adalı yer almaktadır.

Şekil 1: Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi Yapısal Şeması ve İşleyişi

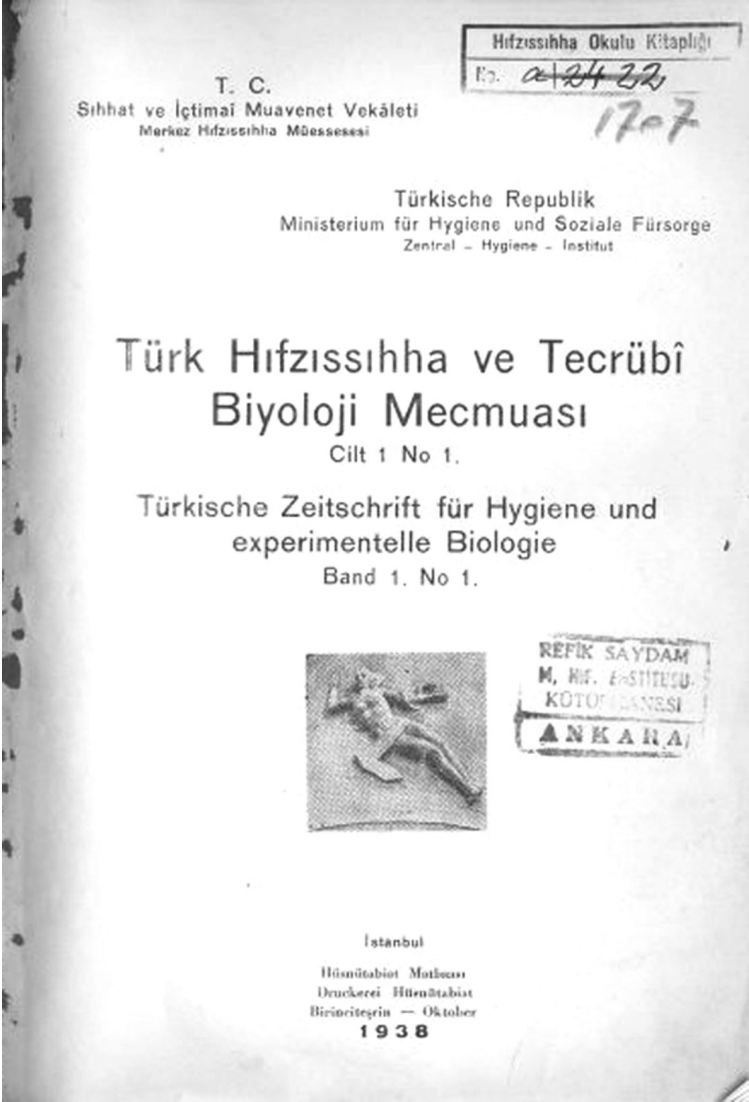
Nisan 2006'da yapılan ilk Genel Kurul toplantısında kapsamlı bir değişikliğe gitmeden önce, derginin eksik sayılarının tamamlanması kararlaştırılarak 2004-2005 yıllarına ait sayılar kısa bir süre zarfında hazırlanmıştır. 2006 sayılarının ise 2006 yılı bitmeden yayımlanması hedeflenmektedir. 2007 yılından itibaren normal yayım periyodunun yakalanmasının planlandığı derginin, bu sayılardan itibaren içerik, işleyiş ve dizayn olarak yepyeni bir görünümle okuyucuya sunulması için hazırlıklar sürdürülmektedir. Değişim sürecinde eğitim faaliyetlerine de ağırlık verilerek kurul üyelerinin konuyla ilgili pratik ve teorik donanımlarının artırılmasına çalışılmıştır. Ayrıca dergide kullanılan formlar revize edilerek; editöre, yazara ve bölüm editörüne ait olacak şekilde gruplandırılarak standardize edilmiştir. Başlangıcından bu yana dergide yer alan makalelere ve yazarlara ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla **"Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi Makaleler Bibliyografyası"** hazırlanmış ve bastırılmıştır. Bibliyografyanın CD olarak düzenlenmesi ve derginin web sayfasında yer alması için de çalışılmaktadır. Derginin 2000 yılından sonraki sayıları PDF formatına dönüştürülerek Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı'nın web sayfasına konulmuştur. Dergide online makale kabul sisteminin kurulması yönündeki çalışmalar da devam etmektedir.

Derginin hedefi öncelikle Türk Tıp Dizinine, daha sonra da uluslararası atıf indeksine girmektir. Bu doğrultuda dergiyi her yönüyle geliştirilerek; bilimsel, etik ve uluslararası düzeyde çok sayıda makale ile donanmış olarak düzenli bir okuyucu kitlesine ulaşma çabaları sürmektedir. Yayımlandığı ilk günden günümüze kadar geçen 68 yılda 62 cildi basılan dergide toplam 1430 çalışma yayımlanmıştır. Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nin son yıllardaki durumu açısından 2000-2005 yılları arasındaki bazı verilerini değerlendirildiğinde: Bu süre zarfında dergide basılan toplam 92 yazının çoğunluğunun (%68,5) araştırma makalesinden oluştuğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nde Yayımlanan Yazıların Tiplerine Göre Dağılımı (2000-2005).

Yazı Tipi	Yazı Sayısı	%
Araştırma	63	68,5
Derleme	27	29,3
OlguSunumu	2	2,2
Toplam	92	100.0

Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nde 2000-2005 yılları arasında basılan 92 çalışmada toplam 2117 kaynak kullanılmış olup yazı başına ortalama 23,01 kaynak düşmektedir. Tablo 2'de 2000-2005 yılları arasında Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nde yayımlanan yazıların yazar sayısına göre dağılımı görülmektedir. Dergideki yazıların yarıdan fazlası iki (%32,6) ya da bir (%22,8) yazar ağırlıklıdır.

Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nin İlk Sayısının Kapağı (Ekim 1938).

Naşiri — Herausgeber

Prof. Dr. Emil Gotschlich

Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi Birinci Direktörü

Erster Direktor des Türkischen Zentral - Hygiene - Instituts

Tahrir Heyeti — Redaktionskomitee

Prof. Dr. Server Kâmil Tokgöz

Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi İkinci Direktörü

Zweiter Direktor des Türkischen Zentral - Hygiene - Instituts

Reg. Rat Dr. Stefan Baecher

Seroloji Şubesi Direktörü
Direktor der Serologischen Abtei-
lung

Prof. Dr. Paul Pulewka

Farmakodinami Şubesi Direktörü
Direktor der Farmakodynamischen
Abteilung

Reg. Rat Dr. Eduard Scheller

Kimya Şubesi Direktörü
Direktor der Chemischen Abteilung

Doçent Dr. Vefik Vassaf Akan

Bakteriyoloji Şubesi muavini
Stellvertretender Vorstand der Bak-
teriologischen Abteilung

Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nin İlk Sayısına Ait Yayın Kurulu (Ekim 1938).

Türk Hıfzıssıhha ve Tecrübi Biyoloji Mecmuası

TÜRKISCHE ZEITSCHRIFT FÜR HYGIENE
UND EXPERIMENTELLE BIOLOGIE

CİLT: 1 NO. 1 — BAND: I. NO. 1

Fihrist — Inhaltsverzeichnis

SAHHAT VE İÇTİMÂİ MUAVENET VEKÂLETİ,
Ön Söz

MINISTERIUM FÜR HYGIENE UND
SOZYALE FÜRSORGE.

Vorwort

Prof. Dr. GOTSCHLICH, Ankarada T. C. Merkez Hıfzıssıhha Müessesesinin vazifeleri.

Die Aufgaben des Türkischen Zentral - Hygiene - Instituts in Ankara.

Prof. Dr. SERVER KÂMİL TOKGÖZ, Ankara Merkez Hıfzıssıhha Müessesesinin tarihi.

Die geschichtliche Entwicklung des Türkischen Zentral - Hygiene - Instituts in Ankara.

Reg. Rat Dr. SCHELLER, Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi kimyevî tahlilât şubesinin teçhizatı, vazifeleri ve başardığı işler. Über die Einrichtung, die Aufgaben und die Leistungen der Chemischen Abteilung des Zentral - Hygiene - Instituts.

Doçent Dr. VEFİK VASSAF AKAN, Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi Bakteriyoloji Şubesi.

Die Bakteriologische Abteilung des Zentral - Hygiene - Instituts.

Reg. Rat Dr. S. BAECHER, Merkez Hıfzıssıhha Müessesesinin İmmünbiyoloji Şubesi.

Die Immunbiologische Sektion des Türkischen Zentral - Hygiene - Instituts.

Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nin İlk Sayısında Yer Alan İçindekiler Bölümü Birinci Sayfası (Ekim 1938).

- Prof. Dr. PULEWKA, Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi Farmakoloji Şubesi.
Die Pharmakologische Sektion des Zentral - Hygiene - Instituts.
- R. K. COLLINS M.D., Ankara Hıfzıssıhha Mektebi.
The School of Hygiene of the Turkish Ministry of Hygiene and Social Assistance.
- Prof. Dr. GOTSCHLICH und Dr. TAHSİN BERKİN, 1936 senesi yazında Trakyada tularemiye dair epidemiyolojik ve bakteriyolojik araştırma.
Epidemiologische und bakteriologische Untersuchungen über die Tularämie in Thrazien im Sommer 1936.
- Prof. Dr. GOTSCHLICH, Bu mesai hakkında izahat.
Nachwort zu vorstehender Arbeit.
- Prof. Dr. SERVER KÂMİL TOKGÖZ ve Dr. SAİT BİLÂL GOLEM, Tularemide lâboratuvar araştırmaları.
Laboratoriumsversuche über Tularämie.
- Dr. TALÂT VASFİ ÖZ, 1937 yılı yazında Trakyada Tularemi tetkikati.
Über Erforschung der Tularämie in Thrazien im Sommer 1937.
- Prof. Dr. PULEWKA, Dr. REMZİYE ERKMEN ve Dr. AZİZ TEVFİK YEĞİNSOY, "Aconitine'in kemmi tayini için tecrübe ve akonitimi ihtiva eden devai maddelerin biyoloji yolundan kıymetlerinin tesbiti.
Versuche zur quantitativen Bestimmung des Aconitins und zur Auswertung aconitinhaltiger Heilmittel auf biologischen Wege.

Tablo 2: Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nde Yayımlanan Yazıların Yazar Sayısına Göre Dağılımı (2000-2005).

Yazar Sayısı	Yazı Sayısı	%
1	21	22,8
2	30	32,6
3	16	17,4
4	12	13,0
5	10	10,9
6	1	1,1
7	2	2,2
Toplam	92	100,0

Pek çok ulusal süreli yayında olduğu gibi Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi'nin sürekliliğinde de bazı aksaklıklar yaşanmaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden birisi akademik yükseltmelerde yabancı dilde uluslararası düzeyde yayın yapmanın zorunlu kılınması, ulusal yayınlara ise gereken önemin verilmemesidir. Bu durum yazarların ulusal dergilere olan ilgisini önemli ölçüde azaltmakta ve sonuçlarından dergimiz de etkilenmektedir. Az sayıda yayının basılmak istediğiyle dergiye iletilmesi periyodik olarak yayımlanmayı zorlaştırmaktadır. Bir araştırma kurumu olan Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı çalışanları dahi kendi yayın organları olan dergiyi tercih etmemektedir. Az sayıdaki araştırma makalelerinin büyük çoğunluğu da uluslararası dergilerde yayınlanamayacak kalitedeki yada yabancı yayın olarak kabul edilmeyen çalışmalardır. Dergiye gelen yazıların çoğunluğunun derlemelerden oluşması üzerine yeni Yayın Kurulu bu konuda bir düzenleme yapılması kararını almış ve "belirlenecek olan konuyla ilgili uzman ve deneyimli kişilerden davet yöntemiyle derleme kabul edilmesi" görüşünü benimsemiştir.

2000-2005 yılları arasında dergiye en çok Ankara'dan yazı gönderildiği görülmektedir. Derginin Türkiye genelinde tanıtımının yetersiz olmasının bunun nedenlerinden biri olabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda derginin tanıtımı ve ulaşılabilirliğinin artırılmasına yönelik faaliyetler planlanmakta ve yürütülmektedir.

Diğer taraftan Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi gibi Kamu kurumu yayınları kurumsal yapıdan kaynaklanan pek çok olumsuzluktan etkilenmektedir. Tasarruf tedbirleri ile ilgili mevzuat ve uyulması zorunlu olan diğer kurallar kaliteli yayıncılığı büyük ölçüde engellemektedir. Uygun olmayan fiziki koşullar kadar, basım- yayın işlerinde görevlendirilen personelin ve idarecilerin yetersiz sayıda olması yada gereken bilimsel ve teknik niteliklere sahip olmayan kişilerden seçilmesi de dergilerin gelişmesi ve değişmesi yönündeki çabalar önünde engel teşkil etmektedir.

Türkiye'deki süreli yayıncılığı geliştirmek ve desteklemek amacıyla, özellikle ulusal etki değerleri ve atıflar konusunda çalışmalar yapılarak araştırmacıların ulusal dergilerde çalışmalarını yayımlaması teşvik edilebilir.

Neredeyse Cumhuriyetimizle yaşıt olan dergimizi bilimsel arenaya yeniden kazandırmak,

ulusal ve uluslar arası dizinlerde edindiği haklı saygınlığını sürdürmek ve bu konumunu daha da güçlendirmek için bilimsel çalışmalarınızı ve her türlü katkı ve önerilerinizi bekliyoruz. Derginin ilk yayınından itibaren emeği geçen tüm yayın kurullarına, danışmanlara ve yazarlarımıza teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR:

1. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Hıfzısıhha Müessesesi Teşkiline Dair Kanun, Resmi Gazete, 30 .12.1940, Sayı: 3959
2. RSHMB Hizmet Yönetmeliği, Resmi Gazete, 19.10.1982, Sayı: 17843
3. Türk Hıfzısıhha ve Tecrübi Biyoloji Mecmuası, 1938; 1(1).
4. GÖL H, Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi Makaleler Bibliyografyası, 2006.
5. Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 2000-2005; 57-62 (1-3).
6. DAY A.R, Çeviri: ALTAY G.A, Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır. TÜBİTAK 1996. (<http://journals.tubitak.gov.tr/kitap/maknasyaz/maknasyaz.pdf>).
7. YILMAZ O, KBB-BBC dergisinin sekiz yılı. Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Dergisi 2001;9(1):1-9